

AVRUPA VE AMERİKA'DA TÜRK EDEBİYATI

Hayrunisa TOPÇU*

ÖZET

Avrupa ülkelerinde ve Amerika'da yaşayan Türk yazar ve şairler oldukça tartışmalı ve kapsamlı bir konudur. Hem yurtdışında doğan bu edebiyatın hangi ölçütlere göre adlandırılacağı hem de sanatçıların biyografik bilgilerinin ve eserlerinin tespiti önem kazanmaktadır. Özellikle genç yazar ve şairler hakkında ansiklopedik bilgiye ulaşmak mümkün olmadığı için temel başvuru kaynakları edebiyat dergileri ve elektronik ortamdır. Dolayısıyla bu makalede yer alan ve başlangıç niteliği taşıyan bu bilgiler, yurtdışındaki Türk edebiyatının sınırlarını çizmekte rol oynayacağı kadar tartışmalar için de ipucu niteliği taşıyacaktır.

Anahtar Sözcükler: Yurtdışındaki Türk edebiyatı, göç, sürgün, edebiyat dergileri, internet taraması.

TURKISH LITERATURE IN EUROPE AND AMERICA

ABSTRACT

Turkish poets and authors living in European countries and in America is a very extensive and divisive issue. It's needed to ascertain biographical information about poets and authors and which criterions can be used for the naming of this literature. It isn't possible that to reach information about the young poets and authors, so that internet and literature magazines are the main sources. It's hoped that this paper will help both comprehending the Turkish literature in European

* Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, nisa@hacettepe.edu.tr

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

countries and in America and providing clues for the discussion about this issue.

Key Words: Turkish literature in abroad, migration, exile, literature magazines, internet investigation.

1. Giriş

Ülke edebiyatları, yaratıldıkları, içinde buldukları ulusun ismiyle adlandırılırlar. Türk edebiyatı, İngiliz edebiyatı, Fransız edebiyatı gibi... Peki, bu adlandırma yeterince kapsayıcı mıdır? Örneğin Türk edebiyatı sadece Türkiye ile mi sınırlıdır? Bilimsel açıdan irdelenmesi gereken, cevapları netlik kazanmamış bu sorular “yurt dışında yaşayan Türk yazarlar” çerçevesinde değerlendirilebilir. Yurt dışında yaşayan sanatçıların varlığı yeni Türk edebiyatı için oldukça eskilere dayanmaktadır. Namık Kemal¹, Ziya Paşa² ve Ahmet Mithat Efendi³ Tanzimat döneminde iktidara ters düştükleri için yurt dışına sürgüne gönderilen ya da ülkesinden ayrılan sanatçılardan bazılarıdır. Abdülhak Hâmit ise resmî görevlendirmeler sebebiyle uzun yıllar yurt dışında kalmıştır. Fakat bu resmî görevlendirmeler onun için katlanmak zorunda olduğu bir süreç değildir; aksine yurt dışında kalmak konusundaki kişisel isteğiyle örtüşmektedir. ⁴ Yahya Kemal⁵ ise öğrenim amacıyla Paris’e gitmiş ve dokuz yıl boyunca orada kalmıştır. Sebep ne olursa olsun yazar ve şairlerin yurt dışında yaşamaları yeni Türk edebiyatı için çok da “yeni” olmayan bir süreçtir. Bu süreç, modern edebiyatta en büyük sıçramayı Almanya ile 1961’de imzala-

¹ Okay Orhan, **Büyük Türk Klasikleri**, “Namık Kemal”, C. 8, Ötüken Yayınları, İstanbul 1988, s. 371, Uçman Abdullah, “Namık Kemal”, **Tanzimat Edebiyatı**, Akçağ Yayınları, Ankara 2006, s. 212, 217.

² Orhan Okay age 341, Çetin Nurullah, “Ziya Paşa”, **Tanzimat Edebiyatı**, Akçağ Yayınları, Ankara 2006, s. 131.

³ Parlatur İsmail, “Ahmet Midhat Efendi”, **Büyük Türk Klasikleri** C. 9, Ötüken Yayınları, İstanbul 1989, s. 65.

⁴ Enginün İnci, “Abdülhak Hâmit Tarhan”, **Tanzimat Edebiyatı**, Akçağ Yayınları, Ankara 2006, s. 410 – 440.

⁵ Akyüz Kenan, “Millî Edebiyat Devri”, **Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri**, İnkilâp Kitabevi, İstanbul 1995, s. 171.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

nan işçi alımı sözleşmesiyle yapar. Anlaşmanın ardından başlayan göç dalgası Türklerin kitleler halinde ve sistemli bir şekilde Almanya'ya yerleşmelerine, bu da uzun vadede Almanya'da Türk yazar ve şairler tarafından oluşturulan bir edebiyatın doğmasına yol açar. 12 Eylül 1980 darbesinin öncesi ve sonrasında ise siyasî nedenlerle yurtdışına çıkan birçok sanatçı vardır; bunlardan bazıları gittikleri ülkelere yerleşmiş bazıları ise Türkiye'ye dönmüştür.

Bizim bu yazıdaki amacımız, 1960'tan sonra ekonomik, sosyal ya da siyasal nedenlerle Avrupa ülkelerine ve Amerika'ya giden veya orada doğup büyüyen Türk yazar ve şairlerinin dökümünü yapmaktır. Bu kapsamda 1980-2006 yılları arasındaki *Hürriyet Gösteri*, 1980-2008 Ağustos yılları arasındaki *Varlık*, 2003-2008 dilimindeki *Kitaplık*, 1997- Ağustos 2008 yılları arasındaki *Virgül* ve 1990-2007 süresinde yayınlanan *Cumhuriyet Kitap*, ayrıca 1981-1985 yılları arasında çıkan *Sanat Olayı* ve 1964-1975 yılları arasında çıkan *Yeni Dergi* taranmıştır. Amacımız, sözü geçen edebiyat dergileri ve kaynakçada adresleri verilen internet sayfaları aracılığıyla bir tür derleme çalışması yapmak olduğu için sanatçıların eserlerinin edebî açıdan değerlendirilmesi bu yazının konusu dışındadır. Yazıda, sanatçıların doğum-ölüm tarihlerini, hâlâ yaşamakta olan sanatçıların ise sadece doğum tarihlerini belirtmekle yetineceğiz. Eserlerini verirken ise çıkış noktamız yabancı dilde yazdıkları ve yurtdışında buldukları sırada yazdıkları eserleri oldu. Türkiye'de buldukları sırada yayınladıkları eserler bu yazının kapsamı dışındadır. Fakat özellikle genç veya yurtdışında doğup büyümüş sanatçıların eserleri elektronik ortamdan derlendiği için bu bilgilerin kesinliğine temkinli yaklaşılması faydalı olacaktır. Bu çalışmanın temel başvuru kaynağı, yukarıda da belirttiğimiz gibi, edebiyat dergileri, bu dergilerde yer alan, yurt dışında yaşayan yazarların kitaplarının tanıtıldığı bölümler, onlarla yapılan söyleşiler, soruşturmalar ve çeşitli internet sayfalarıdır. Dolayısıyla yazarlar, şairler ve onların eserleri, eserlerinin çevirileri hakkındaki bilgilerde eksiklik olabileceği düşüncesinin göz önünde bulundurulması faydalı olacaktır. Yabancı dilde eser yayımlayan yazarların eserlerinin Türkçeleri de zaman zaman parantez içinde verilmiştir. Fakat bunun, eserin Türkçe çevirisi olup olmadığına temkinle yaklaşılması gerekir. Çünkü özellikle elektronik ortamdaki kaynaklarda, sadece eserin adının anlaşılması için Türkçesi verilebil-

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

mektedir. Bir karışıklığın doğmaması için Türkçeye aktarıldığından emin olunan eserler "Türkçe çevirisi" ifadesiyle parantez içinde verilmiş, diğer eserlerin isimlerinde ise tamamen alınan kaynağa sadık kalınmıştır. Dolayısıyla eserlerin Türkçe çevirileri konusunda eksik veya hatalı bilgilerle karşılaşılması mümkündür. Bazı yazarların ise sadece doğum ve ölüm tarihleriyle veya sadece doğum tarihleriyle yetinildiği görülecektir; bunun sebebi, yazarın adı geçen ülkede eser vermemesi, yalnızca belli bir süre bulunmuş olmasıdır.

Adlarına ulaştığımız yazar ve şairleri, Almanya'da, Almanya dışındaki Avrupa ülkelerinde ve Amerika'da yaşayan Türk yazar ve şairleri olmak üzere üç ana grupta topladık. Almanya'yı diğer Avrupa ülkelerinden ayrı tutmamızın nedeni gerek 1950'li yıllarda başlayan göç dalgasıyla gerekse siyasî nedenlerle Almanya'da yaşayan sanatçıların sayıca çok olmasıdır. Bu nedenler, Almanya'da diğer ülkelere göre çok daha hacimli ve diğer Avrupa ülkelerinden farklı özelliklere sahip bir edebiyatın doğmasına sebep olmuştur. Dolayısıyla Almanya'yı diğer ülkelere ayrı tutmanın daha sağlıklı bir değerlendirme olacağı düşüncesindeyiz.

2. Almanya'da Yaşayan Türk Yazar ve Şairler

Yurtdışında yaşayan sanatçılar için yaygın olarak göçmen / sürgün yazar kavramları kullanılmaktadır. Bu kavramlar, siyasî nedenlerle veya göç dalgasının ardından ekonomik nedenlerle yurtdışına yerleşen edebiyatçılar için doğru kabul edilse de geçerliliğinin bugün devam ettiği söylenemez. Günümüzde, özellikle Almanya'daki yazar ve şairler için göç ya da sürgün, ailelerinin Almanya'ya geliş nedenidir. Fakat bu nedenin onlarla doğrudan bir bağlantısı yoktur. İki kültür arasında kalmanın sancılarını yaşasalar bile Türkiye, onlar için yaz tatillerinde görülen bir ülke olmaktan öteye gidemeyecektir dolayısıyla yurt dışına ekonomik veya siyasî nedenlerle çıkmış edebiyatçıların eserlerinde yer alan, ülkeye duyulan tutku ve özlem onların eserlerinde yerini farklı konulara bırakacaktır. Nitekim, Almanya'da yaşayan yabancı yazarları adlandırma konusundaki değişim bize bunu göstermektedir. 60'ların sonu 70'lerin başında "konuk işçi yazını" şeklinde anılan edebiyat hareketi, 80'li yıllarda önce "yabancılar yazını",

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

ardından "göçmen yazını" şeklinde, 90'larda ise "kültürler arası yazın"⁶ şeklinde anılmaya başlamıştır. Bu tanımlama bize, hem Almanya'nın yabancı edebiyatçılara karşı bakış açısındaki değişimi hem de bu edebiyatçıların eserlerindeki içerik değişimini vermesi açısından önemlidir.

Almanya'daki edebiyatçıların eserlerinin dili, bize, oradaki edebiyatın oluşum ve gelişim süreci hakkında önemli bilgiler vermektedir. Almanya'daki Türk edebiyatının ilk yıllarında dil çoğunlukla Türkçe iken bu, zamanla hem Türkçe hem Almancaya, ardından sadece Almancaya dönüşmüştür. Edebiyat, üretildiği dille yaşar, onunla beslenir ilkesinden yola çıkacak olursak edebî eserlerde dilin giderek Almancaya dönüşmesi Türk edebiyatçıların Almanya'yı benimsediklerinin bir göstergesidir. Sadece evin içinde kalan Türkçe, sosyal ve günlük hayatta onları kuşatan Almanca beraberinde kültürünü de getirmiştir. Dille birlikte gelen bu kültür evde alınan kültürle birleşince "kültürler arası yazın" kavramı doğmuştur. Son dönemde Almanya'da çok tanınan ve çok satan Feridun Zaimoğlu, Emine Sevgi Özdamar gibi bazı yazarlar Almancayı bir Alman yazardan farklı kullanarak dikkat çekmişlerdir. Feridun Zaimoğlu dili bilinçli olarak bozmuş, argo ifadelere yer vermiş⁷, Emine Sevgi Özdamar ise eserlerinde sözcüğü sözcüğüne Almancaya çevirdiği Türkçe yerel söylemleri, atasözlerini, deyimleri kullanmıştır⁸. Böylelikle adı geçen yazarların metinleri sadece içerik açısından değil dil ve üslup açısından da edebiyat araştırmacıları için ilginç özellikler taşıyor bir konuma gelmiştir. Eserlerin dilindeki bu değişim içeriklerinde de görülür. Almanya'da ilk yıllarda verilen edebî ürünler daha çok işçilerin yaşadığı zorlukları, iş hayatının sıkıntılarını anlatırken doksanlı yıllardan sonra bu konuların yerini iki kültür ve kimlik arasında kalmanın sıkıntıları, çelişkileri alır.

Almanya'da yaşayan Türk sanatçılar tarafından oluşturulan bu edebiyatın çeşitliliği yazar ve şairlerin sayısına da yansımıştır. Almanya'da yaşayan Türk sanatçıların sayısı diğer ülkelerle

⁶ Kuruyazıcı Nilüfer, "Almanya'da Oluşan Yeni Bir Yazının Tartışılması", **Gurbeti Vatan Edenler Almanca Yazan Almanyalı Türkler**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001, s. 3 – 24.

⁷ <http://www.turkkitap.de/> (ET 27.08.2008)

⁸ Aksoy Nazan, "Almanya: Yeni Bir Yurt (mu?)", **Virgül**, S. 22 (1999), s. 43.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

kıyaslanamayacak kadar fazladır. Çünkü Almanya dışındaki herhangi bir ülkeye sistemli bir şekilde göç söz konusu değildir. Oysa Almanya'ya, 1961 yılında yapılan anlaşmayla başlayan işçi göçü 1973'te durdurulmuş, fakat daha sonra ailelerin birleştirilmesi ile devam etmiştir. Böylece 1964'te bir milyon olan Türk nüfus 1974'te dört milyonu bulmuştur.⁹ Bu şartlar değerlendirildiğinde Almanya'da diğer Avrupa ülkelerine göre köklü ve günümüze dek devam eden, Türk sanatçılarının oluşturduğu bir yazınının doğması doğaldır. Nüfusu milyonlarla ifade edilen bu topluluk tek bir başlık altında değerlendiremeyeceğimiz birçok yazar ve şaire sahiptir. Dolayısıyla onları altı grupta toplamayı uygun gördük. Bu gruplandırmayı yaparken temel ölçütümüz Almanya'da yaşayan veya yaşamakta olan sanatçıların hangi sebeple oraya gittikleri veya orada bulduklarıydı. Çünkü bu, onların eserlerini de şekillendiren bir ölçüttü. Örneğin Almanya'ya 12 Eylül 1980'den sonra siyasî nedenlerle gelmiş bir sanatçıyla Almanya'da doğup büyümüş bir Türk sanatçının eserlerinde bazı ortak noktalar bulunsa bile eserler üzerindeki inceleme derinleştirildikçe büyük bir olasılıkla farklı özelliklerle karşılaşılacaktır. Nitekim her iki edebiyatçıyı besleyen ve yaratan şartlar çok farklıdır. Bu nedenle aşağıdaki sınıflandırmanın bize etraflı bir değerlendirme imkânı vereceğini umuyoruz. Gruplandırmaya geçmeden önce bazı noktaları hatırlatmakta fayda vardır: Gruplandırmada bazı yazarların aynı anda birden fazla grupta yer aldığı görülebilir. Bunun sebebi sanatçının Almanya'ya gidişinde birden fazla nedenin etkili oluşudur. Yazar ikinci kez bir grupta yer aldığındaki onun sadece isim, doğum ve ölüm tarihinin verilmesiyle yetinilmiştir. Almanya'da yaşayan Türk yazar ve şairler bölümünün son kısmında çeşitli nedenlerle Almanya'ya giden Türk sanatçılara yer verilmiştir; çeşitli nedenler arasında diğer beş gruptan farklı nedenler olabileceği gibi Almanya'ya gidiş nedenine ulaşamadığımız yazar ve şairler de vardır.

Aşağıda hayatlarına ve eserlerine dair kısa bilgiler vermeye çalıştığımız yazar ve şairler dışında sadece isimlerine, haklarında çok sınırlı bilgiye veya yalnızca Almanca değerlendirmelere ulaştıklarımız da vardır. O nedenle burada sadece isimlerini vermekle yetineceğiz; Nuran Çalış, Fatih Çevikollu, Bülent Ceylan,

⁹ Nilüfer Kuruyazıcı, age, s. 3.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

Hasan Çil, Birol Denizeri, Fikret Doğan, Deniz Kurtay, Aydın Engin, Neşet Erol, Şiir Eroğlu, Abdullah Eryılmaz, Ömer Erezzen, Recai Hallaç, Berkan Karpat, İbrahim Kaya, Sedat Pamuk, Necati Şahin, Şener Saltürk, Evrim Şen, Aslı Sevindim, Serdar Somuncu, Mehmet Tekerek, Halit Ünal, Şadi Üçüncü, Nevzat Yalçın, Erol Yıldırım, Cengiz Bayazıt, Ülkü Akbaba, Celal Can Uçun, Melek Mevlude Baklan, Ayhan Akdemir, Ali F. Bilir.

2.1. 1950'li Yıllarda Başlayan Göç Dalgasıyla veya Ekonomik Nedenlerle Almanya'ya Giden Türk Yazar ve Şairler

Fethi Savaşçı (1930-1989): Sanat Okulu'nda okurken babasının ölümüyle birlikte öğrenimini yarıda bırakarak çalışmak zorunda kaldı. 1965'de işçi olarak Münih'e gitti. Eserleri: Roman: *Almanlar Bizi Sevmedi* (1986), *Ekmekle Kitap* (1989). Öykü: *İş Dönüşü* (1972), *Özel Ulak* (1973), *Taş Ocağında* (1975), *Almanya Gurbeti* (1977), *Fırın Patlayınca* (1982), *Makinalar Çalışırken* (1983), *Ayva Kokulu Ev* (1986), *Almanya'nın Güzel Kızları* (1989). Şiir: *Duvarcı Hasan Usta* (1970), *Bu Sarı Biralarda İçince* (1971), *Çöpçü Türküsü* (1975), *İş Arkadaşları* (1980), *Duyuyor musunuz?* (1983), *İzmir'in İçinde İnce Minare* (1986), *Bir Ekmek Var Orada* (1986).

Bekir Yıldız (1933-1998): 1962-1966 yılları arasında Almanya'da işçi olarak çalışmıştır. Eserleri: Roman: *Türkler Almanya'da* (1966). Hikaye: *Alman Ekmeği* (1974).

Hüseyin Aras Ören (d. 1939): 1960'ta Almanya'ya yerleşmiştir. Eserleri: Roman: *Nilgün ya da Gündoğduların Yükselişi* (1985), *Arada* (1987), *Kaybolan Şefkat* (1987), *Nar Çiçeği* (1988), *Kreuzberg Anıları* (1991), *Beklenmedik Bir Ziyaretçi* (1995). Öykü: *Berlin Üçlemesi* (1980), *Enkaz-İkinci Elden Resimler* (1984), *Bütün Eserleri* (1985), *Duyarsızlıklar* (1985), *A'nın Gizli Yaşamı* (1990), *Hollywood Özlemi* (1991). Şiir: *Terk Edilmişlerin Akşamı* (1960), *Pek Büyük Gözlerim* (1964). Oyun: *Kör Oidipus* (1980). Almanca Eserleri: *Was will Niyazi in der Nauny Strasse* (1973 Niyazi'nin Nauyn Sokağı'nda İşi Ne?), *Der Kurze Traum aus Kağithane* (1974 Kağithane Rüyası), *Privatexil* (1977 Sefilname), *Deutschland ein Türkisches Märchen* (1978 Almanya'da Bir Türk Masalı), *Alte Märchen neu Erzählt* (1979 Yeni Dille Eski Masallar), *Die Fremde ist auch ein Haus* (1980 Gurbet Değil Artık).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

Güney Dal (d. 1944): 1972 yılında Batı Berlin'e işçi olarak gitmiştir. Eserleri: Roman: *İş Sürgünleri* (1976), *Memeleri Büyüyen İşçi* (1976), *E5* (1979), *Fabrikada Bir Saraylı*, *Kılları Yolunmuş Maymun* (1988), *Gelibolu'ya Kısa Bir Yolculuk* (1994), *Sabri Mahir'in Ring Kıyısı Akşamları* (1998), *Aşk ve Boks* (2003), *Küçük "g" Adında Biri* (2003). Öykü: *Buzul Döneminden Haberler* (1983), *Yanlış Cennetin Kuşları* (2004). Almanca Romanları: *Wenn Ali die Glocken laeuten hört*, *Der enthaarte Affe*, *Europastrasse 5*, *Die Vogel des falschen Paradieses*, *Eine kurze Reise nach Gallipoli*. Antoloji: *Geschichten aus der Türkei* (Yüksel Pazarkaya ile).

Emine Sevgi Özdamar¹⁰ (d. 1946): 1976 yılından itibaren Almanya'da yaşamaktadır. Eserleri: Roman: *Das Leben ist eine Karawanserei hat zwei Türen aus einer kam ich rein aus der anderen ging ich raus* (1992 Türkçe Çevirisi: *Hayat Bir Kervansaray Birinden Girdim Diğerinden Çıktım* 1993), *Die Brücke vom Goldenen Horn* (1998), *Seltsame Sterne starren zur Erde* (2003). Öykü: *Mutterzunge* (1990), *Der Hof im Spiegel* (2001). Tiyatro Oyunları: *Karagöz in Alemania* (1982), *Karriere eine Putzfrau* (1984), *Keloğlan in Alemania* (1991), *Noahi* (2000) Anı-Mektup: *Kendi Kendinin Terzisi Bir Kambur* (2007).

Habib Bektaş (d. 1951): 1972'de işçi göçüyle Almanya'ya gitmiştir. Eserleri: Roman: *Hamriyanım* (1989), *Bana Bir Şiir Oku*, (1990), *Gölge Kokusu* (1997), *Cennetin Arka Bahçesi* (2000). Çocuk Romanı: *Lades* (1997). Öykü: *Kapıkule Nerede?* (1983) *Yorgun Ölü* (1989), *Meyhane Dedikleri* (1997), *Ben Öykülere İnanırım* (2001). Şiir: *Erlangen Şiirleri* (1983), *Adresinde Yoktur* (1985), *Söz'ü Yurt Edindim* (1992). Araştırma: *Uyuşturucu Batağı* (1991). Almanca Eserleri: *Belagerungs des Lebens* (1981), *ohne dich ist jede stadt eine wüste* (1984), *Reden die Sterne?* (1985) *Das Vergessene Waschen*, *Das Landerspiel*, *Sirin wünscht sich einen Weihnachtsbaum* (1991), *Metin macht Geschichten* (1994), *Wie Wir Kinder-Çocukça* (1996), *Mein Freund der Opabaum* (1997), *Zaghaft meine Sehnsucht Horlemann, Unkel/Rhein* (1997), *Etwas* (2002), *Babel zum Trotz* (2002), *Ein gewöhnlicher Tag* (2005), *Ein Gedicht, ohne Widmung*, (2006) *Ein*

¹⁰ Freely Muaren, "Diller Arasında Emine Sevgi Özdamar", (Çev.: Mehmet H. Doğan), *Kitaplık*, S.48 (2001), s. 182-184.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

gewöhnlicher Tag (2006), *Farbe des Lichts* Habib Bektaş, *Gisela Aulfes-Daeschler* (2006), *Hamriyanım-Frau Teig* (2007).

Murat Karaaslan (d. 1955): 1971 yılında Almanya'ya işçi olarak gelmiştir. Eserleri: Roman: *Göç*. Öykü: *Düşler Ülkesi*, *Yıkılan Umutlar*, *Nuran*, *Ya Kendin Gel Ya Beni Götür*, *Zibidi*, *Onursuzlar Koğuşu*. Şiir: *Meçhul İşçi*, *Yolcu ile Kahveci*, *Efendim*, *Dedemin Düşü*.

İsmet Elçi (d. 1964): 1970'de ailesiyle birlikte Almanya'ya yerleşmiştir. Eserleri: Öykü: *Der Rosarote Fahrstuhl* (2007 Türkçesi: *Suskun Gül*).

2.2. Siyasî Nedenlerle Almanya'ya Giden Türk Yazar ve Şairler

Orhan Murat Arıburnu (1918-1989): 1980'den sonra Almanya'ya yerleşmiştir. Eserleri: Şiir: *Bu Yürek Sizin* (1982), *Buruk Dünya* (Toplu Şiirleri 1985).

Yusuf Ziya Bahadınlı (d. 1927): 1979-1991 yılları arasında siyasî nedenlerle Almanya'da bulunmuştur. Eserleri: Roman: *Açılm Kapılar* (1985). Öykü: *Geçeneğin Karanlığında* (1982), *Titanik'te Dans* (1986).

Dursun Akçam (1930-2003): 1980-1991 yılları arasında Almanya'da kalmıştır. Eserleri: Roman: *Dağların Sultanı* (1985). İnceleme: *Alaman Ocağı* (1982).

Oya Baydar (d. 1940): 12 Eylül döneminde yurt dışına giden yazar 1992'de Türkiye'ye dönmüştür. Eserleri: Öykü: *Elveda Alyoşa* (1991).

Aysel Özakın (d. 1942): 1963 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirdikten sonra Atatürk Eğitim Enstitüsü'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. 1980 darbesinden sonra gittiği Almanya'dan dönmeyince görevine son verildi. Eserleri: Roman: *Genç Kız ve Ölüm* (1981), *Die Preisvergabe* (1982). Öykü: *Sessiz Soll Ich Hier Alt Werden* (1981), *Kanal Boyu* (1982), *Die Leiden der Anderen* (1984), *Das Laecheln des Bewusstsein* (1985), *Hamburg Akşamları* (1986), *Mavi Maske* (1988).

Ali Arslan (d. 1947): 1976'da Almanya'da Türkçe öğretmeni olarak çalışmaya başlamıştır. Eserleri: Roman: *Serçe 1*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

(1988), *Ama Sevgi Kalmalı* (2003), *Serçe 2* (2004) Öykü: *Artin Usta* (1983), *Küçük Umutlar* (1994). Çocuk Kitabı: *Bıdıklar* (1991), *Bahçedeki Kuşlar* (1994), *Güneşli Düşler* (1995), *Masal Ülkesi* (1995).

Şakir Bilgin (d. 1951): 1978 yılından beri Almanya'da yaşamaktadır. Eserleri: *Güneş Her Gün Doğar* (1988), *Devrimden Konuşuyorduk* (1990), *Bırak Öykümüzü Dağlar Anlatsın* (1992), *Sürgündeki Yabancı* (1998), *Bir Daha Susma Yüreğim* (2001 Roman), *Güzellikler Yeter Bana* (2003).

Vehbi Bardakçı (d. 1956): 1980'de siyasî bir kovuşturmanın ardından Almanya'ya gider. Eserleri: Roman: *Dünyanın En Güzel Kitabı* (2008), *İnsan Sevdikçe Güzelleşir* (2008), *Özgürlük* (2008). Öykü: *Kapı Kapı* (1984), *Yarım Kalan Türkü* (2006). Diğer Eserleri: *Evrenin Gizli Boyutları* (2006), *Kelebek Vadisi* (2007).

Doğan Akhanlı (d. 1957): 12 Eylül'den sonra göz altına alındı. Hapis cezasına çarptırıldı. 1992 yılında ailesiyle birlikte Almanya'ya yerleşti. Eserleri: Roman: *Denizi Beklerken* (1998), *Gelincik Tarlası* (1999), *Kıyamet Günü Yargıçları* (1999), *Madonna'nın Son Hayali* (2005), *Die Richter des Jüngsten Gerichts* (2007). Çeviri: Almanca-Türkçe: *Talat Paşa Davası-I Tutanaklar* (2003), *Talat Paşa Davası-II Yorumlar* (2004).

Sırrı Ayhan (d. 1961): 1989'da Almanya'ya yerleşti. Eserleri: *Eksik Hayatlar* (2003), *Berberin Dansı* (2008).

2.3. Üniversite Öğretimi Amacıyla veya Görevlendirmeye Almanya'ya Giden Türk Yazar ve Şairler

Orhan Asena (1922-2001): 1971-1976 yılları arasında Almanya'da doktor olarak çalışmıştır. Eserleri: Oyun: *Geçkin Kız* (1971), *El Kapısı* (1972), *16 Mart 1920* (1974), *Karagöz Emekli* (1974), *Şili'de Av* (1975).

Fakir Baykurt¹¹ (1929-1999): 1979'da Almanya'ya gönderildi. Duisburg'da Yabancı Çocuk ve Gençlerin Teşviki ve Bölgesel Çalışma Kurumu'nda eğitim uzmanı olarak

¹¹ Baykurt Fakir , "Burada da Yazı Denilen Cehennemle Uğraşmak Var", *Hürriyet Gösteri*, S. 37, 1983, s. 83-85, Yalçın Kemal, " 'Yılanların Öcü'nden 'Yarım Ekmek'e Fakir Baykurt'", *Cumhuriyet Kitap*, S.425 (1998), s. 12-13.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

çalıştı.1996'da emekli oldu. Eserleri Roman: *Yüksek Fırımlar* (1983), *Koca Ren* (1986), *Yarım Ekmek* (1997), *Eşekli Kütüphaneci* (2000) Öykü: *Barış Çöreği* (1982), *Gece Vardiyası* (1982), *Duisburg Treni* (1986), *Bizim İnce Kızlar* (1992), *Dikenli Tel* (1998), *Anamla Yıllar, Rur Havzası'nda, Türk Bahçeleri, Ateş Dikenleri*. Çocuk Romanı: *Dünya Güzeli* (1985), *Saka Kuşları* (1985). Şiir: *Bir Uzun Yol* (1989). Anı: *Özüm Çocuktur* (1998), *Köy Enstitülü Delikanlı* (1999), *Kavacık Köyünün Öğretmeni* (2000), *Köşe Bucak Anadolu* (2000), *Bir TÖS Vardı* (2001), *Dost Yüzleri* (2002), *Genç Emekli* (2002), *Sıladan Uzakta* (2002). Gezi: *Dünyanın Öte Ucu* (1999). Deneme-İnceleme: *İfade* (1994), *Yeni Kölelik mi?* (1996), *Türkiye Nereye?* (1997), *Türkiye'de Köy Enstitüleri* (1997), *Benli Yazılar* (1998), *Türk Eğitiminde Emperyalist Etkiler* (1999).

Adnan Binyazar (d. 1934): Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe bölümünü bitirdikten sonra çeşitli devlet kurumlarında Türkçe uzmanı ve öğretmeni çalıştı. 1981'de gittiği Berlin'de Eğitim Senatosu'nda çalıştı, liseler için Türkçe müfredat programı hazırlayan kurula başkanlık etti. Eserleri: Eleştiri-Deneme-İnceleme: *Elif ile Mahmut* (1995), *15 Türk Masalı* (1995), *Ortadoğu* (1995). Derleme: *Halk Anlatıları* (1997).

Sıtkı Salih Gör (d. 1934): 1969-1970 arasında Almanya'da yüksek lisans yaptı.1966-1972 yılları arasında Devlet Su İşleri'nde çalıştı. 1972 yılından sonra ise Almanya'da çeşitli resmî görevlerde bulundu ve emekli olduktan sonra da çalışmalarına Almanya'da devam etti. Eserleri: Şiir: *Ağıt* (1972), *Yaban El* (1987), *Kehribar ve Tuğra* (1992). Öykü: *Yol Bitmeden* (1985), *Vor dem Ziel* (1987), *Zümrüdanka* (1995), Çeviri: *Aslanlar Şirketi* (1971), *Vurgun* (1972), *Kontes* (1974 Hans Hobe'den).

Ayhan Can (d. 1937): 1970'ten sonra Almanya'da Türk işçi çocuklarına öğretmenlik yaptı. Eserleri: Şiir: *Gül Devrimi* (1981), *Umut Şarkıları* (1987), *Sevdanı Anlat* (2003), *Dilara* (2004).

Halûk Aker (d. 1940): Frankfurt Başkonsolosluğu'nda memur olarak çalıştı. Eserleri: Şiir: *Sürgün Hızı* (1978).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

Yüksel Pazarkaya¹² (d. 1940): Ortaöğrenimini 1957'de tamamladıktan sonra Almanya'ya gitti. Eserleri: Roman: *Ben Aranıyor* (1989), Öykü: *Oturma İzni* (1977), *Güz Rengi* (1998), Şiir: *Koca Sapmalarda Biz Vardık* (1968), *Umut Dolayları* (1969), *Aydınlık Kanayan Çiçek* (1975), *İncindiğin Yerdir Gurbet* (1979), *Saat Ankara-Takvim Dizeleri* (1981), *Sen Dolayları* (1983 Sen Dolayları, Sevgi Dolayları, Umut Dolayları Adıyla 1992), *Karanlıktan Yakınma* (1988), *Dost Dolayları* (1990), *Mutluluk Şiirleri* (kaset 1995), *Somut Şiir* (1996). Oyun: *Mediha* (1992), *Ferhat'ın Yeni Acıları* (1993), *Haremden Kadın Kaçırma* (1993), *Köşetaşı* (2000). Çeviri: *Orhan Veli Kanık* (49 şiirinin İngilizce çevirisi), *Ohne Bahnhof* (1967 *Bekleyen Tren*), *Taş Toplayan Kadın* (1992 Gert Heindenreich'ten roman), *Brecht'in Günçesi* (B. Brecht'ten, 1996), *Aynı Yeryüzü* (1997 Sekiz Şairin Yazışması), *Ayasofya'nın Martıları* (1998 Johannes Poethen'den,), *Genç Werther'in Acıları* (1999 Goethe'den), *Yahudiler* (2000 Lessing'ten), *İyi Ruhlara Adak* (2004 Rilke'den), *Bugün de Hâlâ Açız Mutluluğa* (2004 Walter Helmut Fritz'den). Deneme-Söyleşi: *Almanya Üzerine* (1995). İnceleme: *Behçet Necatigil-Gedichte* (1972), *Die Dramaturge des Einakters* (1973), *Möln ve Solingen'den Sonra Almanya Üzerine* (1995). Antoloji: *Modern Türkische Lyrik* (şiir antolojisi 1971), *Die Wasser Sin Weisse Als Wir* (1973). Monografi: *Kara Bıyıklıların Aksakalı Demirtaş Ceyhun* (2004). Çocuk Kitabı: *Ağaca Takılan Uçurtma* (çocuklar için antoloji 1974), *Utku* (altı dilde 1974), *Aya Uçan Minare* (1980), *Oktay, Atatürk'ü Öğreniyor* (1983), *Rosen im Frost* (Zemheri Günleri 1982), *Balık Suyu Sever* (1987), *Balina'nın Bebeği* (1988), *Kemal ile Burak-Cennet Ülkesine Yolculuk* (1998).

Ömer Polat (d. 1943): 1978 yılında Almanya'da kültür ataşeliğine atandı. Daha sonra memurluktan ayrılarak Almanya'ya yerleşti.

Kemal Kurt (1947-2002): 1975'ten itibaren Almanya'da yaşamaya başladı. Eserleri: Roman: *Ja, sagt Molly* (1998). Şiir: *Abuzer Güler* (1988), *Beim nächsten Ton* (1988), *Scheingedichte / Şiirimsi* (1988 Almanca-Türkçe), *menschen.orte*. Düzyazı: *weil wir Türken sind /...Türk olduğumuz için* (1981 Düzyazı-Fotoğraflar

¹² Şenocak Zafer, " 'Ben Aranıyor'da Benlik Arayışının Serüvenini Yazdım" (Röportajı Yap.: Necati Tosuner), *Varlık*, S. 998 (1999), s. 32-34.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

Almanca-Türkçe), *Bilder einer Kindheit* (1986 Düzyazı-Fotoğraflar), *Was ist die Mehrzahl von Heimat?* (1995), *Der Chinese von Schöneberg* (2000). Çocuk Kitapları: *Wenn der Meddah kommt* (1995), *Sieben Zimmer voller Wunder* (1996), *Die fünf Finger und der Mond* (1997), *Die Kinder vom Mondhügel* (1997), *Wenn der Meddah kommt* (1997 okul kitabı), *Cora die Korsarin* (1998,) *Als das Kamel Bademeister war* (1998), *Eine echt verrückte Nacht* (2001), *Yunus* (2001), *Die Sonnentrinker* (2002), *Die verpatzten Zaubersprüche* (2002). Çeviri Almanca-Türkçe: *Bahman Nirumand / Iran-hinter den Gittern verdorren Blumen, İran-Çiçekler Soluyor Parmaklarımda* (1988), Hans de Beer-Kleiner Eisbär *wohin fährst du?*, *Küçük Beyaz Ayı Nereye Gidiyorsun?* (1994), Markus Pfister-Der Regenbogenfisc, *Gökkusağı Balığı* (1994), Markus Pfister-Der Regenbogenfisch *schließt Frieden, Gökkusağı Balığı Barışıyor* (1998), Hans de Beer-Kleiner Eisbär, *hilf mir fliegen!*, *Küçük Beyaz Ayı, Yardım Et Uçayım!* (1999), Markus Pfister-Der Regenbogenfisch *überwindet seine Angst, Gökkusağı Balığı Korkusunu Yeniyor* (2000), Markus Pfister-Regenbogenfisch, *komm hilf mir!*, *Gökkusağı Balığı, Bana Yardım Et!* (2000), Hans de Beer-Kleiner Eisbär, *kennst du den Weg?*, *Küçük Beyaz Ayı Yolu Biliyor Musun?* (2001), Türkçe-Almanca: Gülten Dayıoğlu-Sık Dişini Beiß die Zähne *zusammen* (1981).

Mevlüt Asar (d. 1951): Almanya'ya 1977 yılında doktora yapmak üzere gelmiş ve oraya yerleşmiştir. Eserleri: Şiir: *Gurbet İkilemi* (1986 Almanca-Türkçe). Diğer Eserleri: Almanya'da yaşayan Türk sanatçıların oluşturduğu *Kavşak* isimli ortak kitaba şiir ve öyküleriyle katılmıştır (1995). Ayrıca Almanya'da yayımlanan çeşitli gazete, dergi ve antolojilerde şiirleri yayımlanmaktadır.

Ertunç Barın (d. 1951): Manheim Üniversitesi işletme fakültesini bitirmiştir. Eserleri: *Şansölye'nin Yitik Piyonları* (1994), *Kosswigs Vogel kommen immer noch* (1999 *Kosswig'in Kuşları Hâlâ Geliyor*), *Yorumcu* (2004), *Tavla* (2005), *Devşirme Koca Solak* (2006).

Alev Tekinay (d. 1951): Münih'te Alman Dili ve Edebiyatı öğrenimi görmüştür. Augsburg Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. Eserleri: Roman: *Der weinende Granatapfel* (1990), *Nur der Hauch vom Paradies* (1994). Öykü: *Über alle Grenzen* (1986), *Die Deutschprüfung* (1989), *Es brennt ein Feuer in mir*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

(1990).Gençlik Edebiyatı: *Engin im englischen Garten* (1990), Diğer Eserleri: *Das Rosenmädchen und die Schildkröte Märchen* (1991).

Acem Özler (d. 1959): Berlin Teknik Üniversitesi psikoloji bölümünden mezun olmuştur. Eserleri: *Eski Bir Bellekle* (1992), *Yarım Damla* (1993 Almanya'da hazırlanan Türk şiiri antolojisi), *Yaş Kırk Artık* (2007).

Dilek Zaptçioğlu (d. 1960): Ortaokulu ve lisenin ilk yılını Almanya'da okumuştur. Yüksek öğrenimini ise Boğaziçi ve Göttingen Üniversitelerinde tamamlamıştır. 1989-1998 yılları arasında Cumhuriyet gazetesinin Almanya muhabirliğini yapmıştır. Eserleri: Roman: *Der Mond isst die Sterne auf*. Yazarın ayrıca Almancadan Türkçeye, Türkçeden Almancaya birçok çevirisi vardır.

Nursel Köse (d. 1961): 1978 yılında üniversite öğrenimi için Almanya'ya yerleşmiştir. Asıl mesleği oyunculuktur. Eserleri: Şiir: *Der Liebe zum Trotz* (1996), *In meinem Gedächtnis wohnst Du* (1997), *Ütopya* (2000). Radyo Oyunu: *Die Ameisenfrau*, *Der Schlangenbrunnen* (1996-1998).

Altan Apaydın (d. 1964): 1978 yılından itibaren öğrenimine Almanya'da devam etti. Eserleri: Mizah Romanı: *Evimdeki Düşmanım PC* (1999).

Ali Asker Barut (d. 1964): 1988 yılından itibaren Hürriyet gazetesinin Frankfurt bürosunda redaktör olarak çalışmaya başlamıştır. Eserleri: Şiir: *Rüzgarla Dolu* (1992), *Yağmurlu Leylak* (1994), *Aşağı Üsküdar* (1994), *Karanfil Kırıkları* (1998), *Ay Sözlüğü* (2000), *Sarhoş Böcek Şarkıları* (2005).

Esmehan Aykol (d. 1970): İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra yüksek lisans öğrenimi için Almanya'ya gitti. Ardından doktora öğrenimine devam etti. Eserleri: Roman: *Kitapçı Dükkanı* (2001), *Kelepir Ev* (2003), *Savrulanlar* (2006).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

2.4. Almanya'da Doğan veya Çok Küçük Yaşta Ailesiyle Birlikte Almanya'ya Giden Türk Yazar ve Şairler

Hüdai Ülker (d. 1951): 1959 yılında ailesiyle birlikte Almanya'ya gitti. Eserleri: *Gurbet İnsanları* (1983), *Belgrad Şu Tepenin Ardında* (1985), *Meyhane Berlin* (1985 Almanca), *Anneliese'nin Başkaldırısı* (1988), *Ruhlar Kralı* (1996), *Makedonya Göçlerinin 50. Yılında Birlik Yazıları*.

Renan Demirkan (d. 1955): Eserleri: Roman: *Schwarzer Tee Mit Drei Sfuck Zveker* (1991, Türkçe Çevirisi: *Üç Şekerli Demli Çay*), *Es wird Diamanten regnen vom Himmel* (1999). Öykü: *Die Frau mit Bart* (1994). Şiir: *Über Liebe, Götter und Rasenmähn* (2003).

Akif Pirinççi (d. 1959): 10 yaşındayken ailesiyle birlikte Almanya'ya gitti. Eserleri: Roman: *Tränen sind immer das Ende* (1980), *Felidae* (1989), *Der Rumpf* (Gövde 1992), *Francis Felidae II* (1993), *Yin* (1997), *Cave Canem Felidae III* (1999), *Die Damalstür* (2001), *Das Duell Felidae IV* (2002), *Salve Roma! Felidae V* (2004), *Der eine ist stumm, der andere ein Blinder* (2006), *Schandtat. Ein Felidae* (2007).

Zehra Çırak (d. 1960): 1963'te ailesiyle birlikte Almanya'ya geldi. Eserleri: Şiir: *Flugfänger* (1988), *Vogel auf dem Rücken eines Elefanten* (1991), *Fremde Flügel auf eigener Schulter* (1994), *Leibesübungen* (2000), *In Bewegung* (2008).

Metin Fakıoğlu (d. 1961): 1967 yılından beri Almanya'da yaşamaktadır. Eserleri: Şiir: *Fremdgenuss* (1987). Diğer Eserleri: *L'80 / 32* (1984).

Zafer Şenocak (d. 1961): 1971'den itibaren ailesiyle birlikte Almanya'da yaşamaya başladı. Eserleri: Roman: *Die Prarie* (1997), *Gefährliche Vermandschaft* (1998). Öykü: *Der Mann im Unterhemd* (1995), *Atletli Adam* (1997). Şiir: *Elektrisches Blau* (1983), *Verkauf der Morgenstimmungen am Markt* (1983), *Flammentropfen* (1985), *Ritual der Jugend* (1987) *Das Senkrechte Meer* (1991), *Gençlik Ayinleri* (1994), *Fernwehanstalten* (1994), *Taşa ve Kemiğe Yazılıdır* (2000), *Kara Kutu* (2004). Çeviri: *Das Kummerrad / Dertli Dolap* (Yunus Emre'den Şiir Çevirileri). Deneme: *Atlas der tropischen Deutschland* (1992), *War Hitler Araber?* (1997 *Hitler Arap mıydı?* adıyla).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

Sivri Yücel (d. 1961): İstanbul'da liseyi bitirdikten sonra ailesiyle birlikte Almanya'ya yerleşmiştir. Eserleri: Şiir: *Saatçi Parmakları Vardır Hazzın* (1985), *Düş Dökümü* (1992). Çeviri: *90 Dakikada Hegel* (1997 Paul Strathern'den), *90 Dakikada Konfüçyüs* (1997 Paul Strathern'den).

Nevfel Cumart (d. 1964): Cumart, Almanya'da doğmuştur. Eserleri: Öykü: *Hochzeit mit Hindernissen* (1998). Şiir: *Im Spiegel* (1983), *Herz in der Schlinge* (1985), *Ein Schmelztiegel im Flammenmeer* (1988), *Das ewige Wasser* (1990), *Das Lachen Bewahren* (1993), *Ebedi Su* (1995), *Verwandlungen* (1995), *Zwei Welten* (1996), *Schlaftrunken die Sterne* (1997), *Waves of time / Wellen der Zeit* (1998), *Auf den Märchendächern* (1999), *Ich pflanze Saatgut in Träume* (2000), *Seelenbilder* (2001), *Unterwegs zu Hause* (2003), *Beyond Words-Jenseits der Worte* (2006).

Leyla Taşdelen (d. 1964): Ailesiyle birlikte çok küçük yaşlarda Almanya'ya gitmiştir. Eserleri: Şiir: *Herbst im fremden Land* (2004).

Feridun Zaimoğlu (d. 1964): Çok küçük yaşlarda ailesiyle birlikte Almanya'ya gelmiştir. Eserleri: *Kanak-Sprak* (1995 Kanak Dili), *Abschaum Kopfstoff* (1997 *Kafa Örtüsü*), *Liebesmale, scharlachrot* (2000), *Um Kopf und Kragen* (2001), *German Amok* (2002), *Leinwand* (2003), *Zwölf Gramm Glück* (2004 *On İki Gram Mutluluk*), *Leyla* (2006)

Tunç Denizer (d. 1967): Almanya'da doğan yazar tiyatro ile ilgilenmektedir. Eserleri: Oyun: *Nasreddin Hodscha und Till Eulenspiegel* (2000), *Tom und Anna* (2005).

Hatice Akyün (d. 1969): 3 yaşındayken ailesiyle birlikte Almanya'ya gitti. Eserleri: Roman: *Einmal Hans mit scharfer Sosse* (2005).

İmran Ayata (d. 1969): Eserleri: Öykü: *Hürriyet Love Express* (2005).

Aygen-Sibel Çelik (d. 1969). Eserleri: Çocuk Romanı: *Seidenhaar* (2007), *Sinan und Felix* (2007).

Nuray Lale (d. 1969): 1979'da ailesiyle birlikte Almanya'ya gelmiştir. Eserleri: Şiir: *Düş Sarayım* (2004). Derleme: *Şirin Aydın: İçimdeki Umutlar* (kitap Almanca olarak yayınlanmıştır).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

İlhan Atasoy (d. 1970): 1980'den itibaren Almanya'da yaşamaya başlamıştır. Eserleri: Şiir: *Ağzımdan Kaçan Şiirler* (2002). Mizah: Tehlikeli Öpücük (1999). Antoloji: *Dostluğa Akan Şiirler* (2004 Türkçe-Almanca), *Verbum Varium Treverorum* (2006).

Hilal Sezgin (d. 1970): Eserleri: Roman: *Maßschneiders* (1999).

Menekşe Toprak (d. 1970): İlk ve ortaöğrenimini Köln ve Ankara'da tamamladı. 2002 yılından beri Berlin'de yaşıyor. Eserleri: Öykü: *Valizdeki Mektup* (2007). Almandan Türkçeye Çevirileri: *Arseni Tarkovski'den Şiirler* (1999), *Zafer Şenocak'tan Şiirler, Taşa ve Kemiğe Yazılıdır* (2000), *Akif Pirinçci'den "Arkadaşım Bodo"* (2003 *Suçlu Öyküler* adlı antoloji içinde).

Django Asül (d. 1972): Asıl adı Uğur Bağışlayıcı olan Asül, bir kabare oyuncusudur. Eserleri: Oyun: *Oh Abendland!* (1997).

Birand Bingül (d. 1974): Almanya'da doğmuştur. Eserleri: Roman: *Ping Pong* (2002). Hikaye: *Was Lebst du?* (2005 Ayşegül Acevit ile).

2.5. Belirli Bir Süre Almanya'da Yaşayıp Türkiye'ye Dönenler

Orhan Asena (1922-2001)

Yusuf Ziya Bahadınlı (d. 1927)

Dursun Akçam (1930-2003)

Bekir Yıldız (1933-1998)

Füruzan (d. 1938): 1975-1976 yılları arasında, davetli olarak gittiği Almanya'da kalmıştır. Eserleri: Roman: *Berlin'in Nar Çiçeği* (1988). Antoloji: *Dokuz Çağdaş Türk Öykücüsü* (1992 Almanca Çevirisi: *Volk und Welt Verlag*), *Bir Gölde* (1984 Hikâye Antolojisi Almanya). Röportaj: *Yeni Konuklar* (1977 Almanya izlenimleri ve Türk işçileriyle röportajları).

Oya Baydar (d. 1940)

Necati Tosuner (d. 1942): 1974-1976 yılları arasında Almanya'da yaşadı.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

Yaşar Miraç (d. 1959): 15 yıl kadar Almanya'da Türkçe öğretmenliği yapmıştır. Eserleri: *Trabzonlu Delikanlı* (1979), *Şili ile Söyleşi* (1979), *Gül Ekmek* (1980), *Taliplerin Ağıdı* (1980), *Çan Deresi Türküleri* (1981), *İçli Şarkılar* (1981), *Trabzon'dan Çıktım Yola* (1981), *İstanbul Bir Kırmızı Gül* (1985), *Yurdumun İşçileri* (1985), *Barış Günlerinin Gümüş Denizi* (1986), *Güleriz Ağlanacak* (1988), *Karadeniz Hırçın Kız* (1988), *Baleylim* (1997), *Lazcaz* (1999), *Deli Dumrul-Sarı Yıldız* (1999), *Nasıl Bir Trabzonspor* (2002).

Reşat Karakuyu (d. ?): Uzunca bir süre İngiltere, Avustralya, Almanya, Amerika ve İsrail'de yaşamıştır. Almanya'da yayımlanan eseri *Kahraman Sokağı Sakinleri* (1928-1935 Yılları), *Kahraman Sokağı Sakinleri* (1936-1943 Yılları) (2000)'dir.

2.6. Çeşitli Nedenlerle Almanya'ya Gidenler

Nevzat Üstün (1924-1979): Yazar çeşitli nedenlerle sık sık yurt dışına çıkmıştır. Bulunduğu ülkelerden biri de Almanya'dır. Eserleri: Öykü: *Almanya Almanya* (1965), Gezi Notları: *Almanya Beyleri ile Portekiz Bahçeleri* (1975).

Tekin Sönmez (d. 1936): 1980 askerî darbesinden sonra bir şiir kitabı nedeniyle yargılandı ve aklandı. 1988'ten sonra yaşamını Almanya'da sürdürdü. Eserleri: Roman: *Kadınlar Vardır* (1991), *Söylence Berlin* (1992), *Çıplak Viking* (1994), *Ben Aras* (2004), *Güzel Ölüm / Aykırının Romanı* (2004). Öykü: *Kars Platosu Öyküleri* (2004). Deneme: *Gizem ve Büyü* (1990), *Batı Rüyası Okulu Kulu* (2003). Gezi: *Hayal Üçgenleri / Imaginations Triangles* (2004), *Köyceğiz Gölü Öyküleri* (2004), *Haber Afganistan / Reporting Afghanistan* (2004).

Vasif Öngören (d. 1938-1984): İstanbul Üniversitesi Jeofizik bölümünü bitirdikten sonra 1961'de Almanya'ya gitti. Eserleri: Oyun: *Göç* (1967), *Asiye Nasıl Kurtulur?* (1970), *Almanya Defteri* (1971), *Oyun Nasıl Oynanmalı* (1977), *Zengin Mutfağı* (1977), *1941-1942'den İnsan Manzaraları* (1979), *Bütün Oyunları* (1991). Çeviri: *Aile Babası* (1966 Mihail Şolohov'dan). Masal: *Masalın Aslı* (1977).

Suzan Emine Kaube (d. 1942): 1964 yılında evlenerek Almanya'ya gitmiştir. Eserleri: Roman: *Auf türkisgrünen Flügeln* (1999), *Turkuvaz Kanatlılar* (1999), Öykü: *Du gibst mir erst Almosen*,

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009

dann die Hölle (1999). Şiir: *Uyuyan Göl* (1996), *Tanz im Westwind* (1999), *Heimlich und kühl* (1999).

Tezer Özlü (1942-1989): 1981'de bir yıllık sanatçı bursuyla Berlin'e gitti. Alman radyolarında Türk edebiyatı üzerine programlar yaptı. 1983'te Türkiye'ye döndü. Eserleri: Roman: *Aud den Spuren eines Selbstmords* (1982 *Yaşamın Ucuna Yolculuk Adıyla* 1984'te Türkçe olarak yayımlandı).

Meray Ülgen (d. 1941): Asıl mesleği oyunculuk olan Ülgen 1972 yılında Almanya'ya yerleşmiştir. Eserleri: Çocuk Oyunu: *Keloğlan*, *Kurnaz Eşek*, *Karagözün oğlunun Sünnet Düğünü*, *Bir Varmış Bir Yokmuş*, *Nasrettin Hoca Ve Eşeği*, *Keçiler*, *Kuzular Ve Kurt*, *Yedi Kahraman Köpek Balığına Karşı*.

Erol Yıldırım (d. 1944): 1980'de Almanya'ya yerleşti. Eserleri: Roman: *Höllük* (1990), *Elveda Kavga Merhaba Sevda* (1998). Şiir: *Barışı Kucaklasak* (1985), *Bir Sevda Destanı* (1987), *Eylemin Günlüğü* (1979), *Bir Bulut Kaynıyor* (1991). Çeviri: *Sieben Gedichte für Freunde in und aus der Türkei-Türkiyeli Arkadaşlar İçin Yedi Şiir* (1984 Alman Şair, Hans Herbert Dreiske' nin şiir kitabı), *Die Ballade von Bülent-Bülent'in Ağdı* (1987 Hans Herbert Dreiske'nin bir şiir kitabı).

Şinasi Dikmen¹³ (d. 1945): 1972 yılında Almanya'ya yerleşmiştir. Eserleri: *Wir werden das Knoblauchkin schon schaukeln* (1983), *Der andere Türke* (1987).

Yücel Feyzioğlu (d. 1946): Çocuk edebiyatçısıdır. 1973 yılında yurtdışına çıktı. Türkiye-Avrupa Barış ve Özgürlük Komitesinde görev aldı. Almanya'da işçilik ve öğretmenlik yaptı. Eserleri: Roman: *Anarbay* (2000). Çeviri: *Dünyayı Sarsan Doğal Felaketler* (2000 Derleme). Masal: *Keloğlan ile Kartal Abi* (2004), *Keloğlan ile Ceylanlar* (2004), *Keloğlan'ın Rüyası* (2004), *Badi ile Bidi* (2004), *Cırttan ile Şahmaran Kızı* (2004), *Sihirli Limon* (2004). Oyun: *Mozart Karşılması* (2004).

Özgen Ergin (d. 1947): TEDAŞ 'ta elektrik mühendisi olarak iki yıl çalıştıktan sonra 1973 yılında Almanya'ya yerleşti. Eserleri: Roman: *Fırdöndü* (2005). Öykü: *Şarlo Kemal* (1987), *Derin*

¹³ Özyer Nuran, "Almanya'da Bir Türk Hiciv Ustası", *Edebiyat Üzerine*, Gündoğan Yayınları, Ankara 1994, s. 100.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

Sularda (1990), *Charlie Kemal* (1992 İlk iki kitaptan seçmeler Almanca), *Galatalı Angeleos* (1999).

Gönül Özgül (d. 1947): 1973 yılında Almanya'ya yerleşti. Eserleri: Roman: *Yetmiş Altıncı Kış* (1998), *Güz Yağmurları* (2006). Öykü: *Geminin En Altındaki* (1991). Anı: *Sevgili Gençliğim* (2005), Aralık 1999 (2004). Gençlik Edebiyatı: *Lise Defterleri* (1995), *Dereici Sokağı* (1996), *Lise Defterlerinden Sonra Mürekkepsiz Kalemler* (1997), *Sevdalıydım* (1999), *Lise Defterlerine Veda* (2000), *En Kötü Anneyi Bile Ararsınız* (2002), *Menekşe* (2003).

Molla Demirel (d. 1948): 1972 yılında Almanya'ya gitmiştir. Eserleri: Öykü: *Sevginin Düşü* (1996), *Göç, Öfke ve Kan* (1997), *Barış Ağıtı* (1997), *Ein Geheimnisse Liebe* (2006). Şiir: *Dünyam İki Değirmen Taşı* (1987 Türkçe-Almanca), *Bir Uzak Yerden Geldim* (1989), *Günün Güllüsü* (1994), *Sevdanın Rengi* (1995), *Kiraz Dalı ve Acılarım* (1996 Türkçe-Almanca), *Yaprak Yaprak Şiir* (2001 Türkçe-Almanca).

Saliha Scheinhardt (d. 1950): 1967 yılında Hartwig Scheinhardt'la evlenerek Almanya'ya yerleşmiştir. Eserleri: Roman: *Frauen, die sterben, ohne das sie gelebt hätten* (1983), *Von der Erde bis zum Himmel Erde* (1988), *Die Stadt und das Mädchen* (1993), *Liebe, meine Gier, die mich frisst* (1994), *Mondscheinspiele* (1996), *Lebensstürme* (2000), *Töchter des Euphrat* (2005). Mektup: *Aziz Nesin Mektuplar* (1999). Diğer Eserleri: *Drei Zypressen* (1984), *Und die Frauen weinten Blut* (1985), *Träne für Träne werde ich heimzahlen* (1987), *Sie zerrissen die Nacht* (1993).

Gültekin Emre (d. 1951): 1980 yılında Almanya'ya gitti. Eserleri: Şiir: *Bizsiz Gibi* (1983), *Gece Düşleri* (1985), *Aşk ve Minyatürler* (1989), *Düşkuyusu* (1990), *Siyaha Elveda* (1993), *Taşı Sula* (1998), *Kanun Hükmünde Şiir* (1999), *Melez* (2004 Seçme şiirler). Çeviri: *Ressamın Şiirleri* (1994 Herman Hesse'ten), *Roma Ağıtları* (1993 Goethe'den); *Şiirler* (A. Tarkovski'den). Derleme-Seçki: *Liebe und Minyaturen* (1991 Berlin), *Yarım Damla / Almanya'daki Türk Şiiri* (1993), *Türk Edebiyatında Berlin* (2003), *Yol Yolculuk Şiirleri Antolojisi* (2006). Araştırma: *300 Jahre un Türken der Spree* (Berlin 1983).

Mehmet Ünal (d. 1951): 1976'da Almanya'ya gitmiştir. Eserleri: *Du Weisst Nicht, Wie es ist, Überall Ein Fremder Zu Sein* (1982), *Zwei Fremde Augen, ein Kurzer Blick* (1985), *Ungültig-Die*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

Verlorene Generation (1991), *Regenhitze* (1996), *Suskunluğun Durakları* (2001 Türkçe-Almanca).

Kemal Yalçın (d. 1952): 1981'de Almanya'ya gitti. Eserleri: Roman: *Emanet Çeyiz* (1999), *Seninle Güler Yüreğim* (2006), *Sarı Gelin* (2006). Şiir: *Sürgün Gülleri* (1993), *Geç Kalan Bahar* (1994), *Barış Sıcağı* (2000). Öykü-Anı: *Sınıfta Zor Çiçek Açar* (2003). Araştırma: *Almanya'da Türkçe Anadil Dersleri ve Anadile Emek Verenler*. Biyografi: *Bilim Tutkusu / Prof.Dr. Onur Güntürk'ün Yaşam Öyküsü* (1998), *Hayatta Kalanlar* (2008). Çocuk Kitapları: *Dedem Almanya'ya Geldiğinde-Mein Opa nach Deutschland kam* (Türkçe- Almanca), *Uçutmam Bulutlara Takıldı, Yavrusunu Arayan Kuş*.

Levent Aktoprak (d. 1959): 1964'den beri Almanya'da yaşamaktadır. Eserleri: Şiir: *Entwicklung* (1983), *Ein Stein der blühen kann* (1985), *Unterm Arm die Odyssee* (1987), *Das Meer noch immer im Kopf* (1991). Diğer Eserleri: *Generatin ohne Zukunft?* (1980), *Der (un)demokratische* (1982).

Hayati Boyacıoğlu (d. 1960): Liseyi bitirdikten sonra Almanya'ya yerleşti. Asıl mesleği karikatüristliktir. Eserleri: Oyun: *Kanaken sind Süpermaenner*.

Osman Engin (d. 1960): 1973 yılında ailesi ile birlikte Almanya'ya gitmiştir. Eserleri: Öykü: *Der Deutschling* (1986), *Alle Dackel umsonst gebissen* (1989), *Der Sperrmüll-Efendi* (1991), *Alles getürkt* (1992). Diğer Eserleri: *Dütschlünd Dütschlünd übür üllüs* (1994), *Kanaken-Gandhi* (1998).

Halil Gülbeyaz (d. 1962): 1979'dan beri Almanya'da yaşamaktadır. Eserleri: Roman: *Fluchtpunkt Mardin* (2006).

Harun Yiğit (d. 1961): 1977 yılında Almanya'da işçi olarak çalışan ailesinin yanına gitmiştir. Eserleri: Şiir: *Gurbet Türküleri* (1991), *Duy Yunus Emre* (2004). Hiciv: *Vatandaş Osman* (2008).

Hasan Özdemir (d. 1963): 1979 yılında ailesiyle birlikte Almanya'ya yerleşmiştir. Eserleri: Şiir: *Was soll es sein* (1989Almanca-Türkçe), *Zur schwarzen Nacht flüstere ich deinen Namen* (1994), *Das trockene Wasser* (1998), *Vogeltreppe zum Tellerrand* (2000). Çeviri: *Los caminos-Son Yıllardır* (1994 José F. A. Oliver'den seçme şiirler).

Yade Kara (d.1965): Eserleri: *Selam Berlin* (2004).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

Gülbahar Kültür (d. 1965): 1979'dan beri Almanya'da yaşamaktadır. Eserleri: Şiir: *Laufend durchs Leben* (1994), *Zwischen Schweigen und Reden* (1997 Türkçesi Konuşmak mı Susmak mı), *Sustuğun Yerde Kal* (1997), *Vermindert Schuldfeahig* (2001).

Kerim Pamuk (d. 1970): Eserleri: *Sprich langsam, Türke* (2003), *Alles roger Hodscha* (2005).

Selim Özdoğan (d. 1971): Eserleri: Roman: *Es ist so einsam im Sattel, seit das Pferdtot ist* (1995), *Ist so einsam im Sattel, seit das Pferd tot ist* (1996), *Mehr* (1999), *Im Juli* (2000), *In Spiel, das die Götter sich leisten* (2002), *Die Tochter des Schmieds* (2005 Türkçe Çevirisi Demircinin Kızı 2007) Öykü: *Ein gutes Leben ist die beste Rache* (1998), *Trinkgeld vom Schicksal* (2003). Günlük: *Tourtagebuch* (2006).

Mehmet Fıstık (d.?): Bir pandomim sanatçısı olan Fıstık'ın eserleri şunlardır: Oyun: *Der Medien Mensch*, *Karagöz auf Traumreise*, *İkarus*, *Don Kişot*.

3. Almanya Dışındaki Avrupa Ülkelerinde Yaşayan Türk Yazar ve Şairler

Almanya dışındaki ülkelerde yaşayan Türk edebiyatçılara baktığımızda çeşitli nedenlerin yurt dışına çıkmalarında etkili olduğunu görürüz. Bu nedenlerden bir tanesi 12 Eylül 1980 darbesinin öncesinde ve sonrasında ülkede yaşanan kaos ortamıdır; Demir Özlü, Özkan Mert bu sebeple yurt dışına çıkmışlardır. Bunun dışında yazar ve şairlerin kişisel tercihleri de onların yurtdışında bulunmalarında etkindir; Elif Şafak ve Nedim Gürsel bu sanatçılardan bazılarıdır. Görüldüğü gibi Almanya için yaptığımız kapsamlı değerlendirmeyi diğer ülkelerde yaşayan sanatçılarımız için yapmamız mümkün değildir. Çünkü Almanya dışındaki herhangi bir ülkeye sistemli bir şekilde göç söz konusu değildir. Bu, hem göç edilen ülkelerin çeşitliliğine hem de Almanya dışındaki ülkelerde yaşayan Türk yazar ve şairlerin sayısının azlığına yol açmıştır. Dolayısıyla bu ülkelerde yaşayan sanatçıların Almanya'daki gibi bir göçmen veya sürgün edebiyatı geleneğinden çok bağımsız bir şekilde, yalnızca eserlerinin edebî değerleriyle veya Türkiye'ye duyulan özlem çerçevesinde ele alınmasının doğru olacağı kanısındayız. Gruplandırmaya

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

geçmeden önce Almanya'da yaşayan Türk sanatçıları için yaptığımız hatırlatmayı burada da yapmakta fayda görüyoruz; Almanya kısmında yer alan bazı yazar ve şairler bu grupta da yer alabilir, aynı sanatçı birden fazla ülkede bulunmuş olabilmektedir.

3.1. İsveç'te Yaşayan Türk Yazar ve Şairler

Lütfi Özkök (d. 1923): 1951'de Paris'te tanışıp evlendiği eşinin ülkesi olan İsveç'e yerleşmiştir. Eserleri: Şiir: *İçimizdeki Sila* (1978), *Vindarnas Väg* (1984 *Rüzgarların Yolu*) Toplu şiirler (1989). Çeviri: *Ekmek ve Aşk* (1953 Türkçeden İsveççeye Şiirler), *Kardan Düşler* (1998 L. Södenberg'den). Antoloji: *Çağdaş İsveç Şiiri* (1973), *1945 Sonrası İsveç Şiiri Antolojisi* (1996 Yüksel Peker ile).

Nevzat Üstün (1924-1979): Yazar çeşitli nedenlerle sık sık yurt dışına çıkmıştır. Bulunduğu ülkelerden biri de İsveç'tir. İsveç izlenimlerini anlattığı bir de kitabı bulunmaktadır. *Karın İçindeki Portakal* (1972).

Adnan Binyazar (d. 1934): Bir süre öğretmen yetiştirme programlarında çalışmıştır.

Demir Özlü¹⁴ (d. 1935): 1959 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olan Özlü, 1961-1962 yılları arasında Paris'te Sorbonne Üniversitesi'nde felsefe okudu. Türkiye'ye döndükten sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde dört yıl boyunca asistanlık yaptı.1971'de siyasal eylemleri nedeniyle görevine son verilince avukatlık yapmaya başladı. 1971 yılındaki askerî müdahaleden sonra bir süre tutuklu kaldı.1979 yılında İsveç'e yerleşti. İsveç'te yazdığı bir yazısı nedeniyle kovuşturmayla uğradı.12 Eylül 1980'deki askerî darbenin ardından vatandaşlıktan çıkarıldı. Türkiye'ye 1989 yılında dönebildi. Eserleri: Roman: *Bir Yaz Mevsimi Romansı* (1990), *Tatlı Bir Eylül* (1995), *İthaka'ya Yolculuk* (1996), *Şapka Deniz Kıyısı ve Yüz* (2003), *Kanallar* (2004), *Amerika* 1954 (2004), *Dalgalar* (2006). Öykü: *Aşk ve Poster* (1980), *Stockholm Öyküleri* (1988), *İstanbul Büyüsü* (1994 seçme öyküler), *Geçen Yaz Kentte Kızlar* (2001). Anı: *Sürgünde On Yıl* (1990; *On Yılım Yaşam*

¹⁴ Andaç Feridun, "Her Sürgünlüğün Bir Bedeli Vardır", (Demir Özlü ile röportaj), *Sürgünlüğün Bin Yüzü*, Can Yayınları, İstanbul 2004, s. 277 – 290.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

Öyküsü yeni bas. 2001), Gezi: *Ne Mutlu Ulyses Gibi* (1991). Anlatı: *Bir Beyoğlu Düşü* (1987), *Berlin'de Sanrı* (1987), *Kanallar* (1999), Eleştiri-Deneme: *Borges'in Kaplanları* (1997), *Kentler Kadınlar Yazarlar* (2003), Diğer: *Siyasî Yazılar* (1993), *Balkur'da Akşam Yemeği* (düzyazı şiirler ve bir öykü, 1997)

Özkan Mert (d. 1944): *Kuracağız Her Şeyi Yeniden* adlı şiir kitabı sebebiyle hüküm giydi ve Avrupa'ya gitti. 1972 yılında İsveç'te yaşamaya başladı. Eserleri: *Şiir: Kırlangıçlar* (1978), *İşte Hayat! İşte Ölüm ve Tarih!* (1984), *Stockholm'de Mavi Saatler* (1987), *Dünya Çarpıyor Yüzüme* (1988), *Allah ve Tango* (1990), *Mozart ve Akdeniz* (1992), *Bir Irmakla Düello Ediyorum* (1995), *Bir Dünyalının Notları* (Toplu Şiirleri 1997), *Kentlerin Senfonisi* (2000), *Van Gölü Savunması* (2001), *Nehir* (toplu şiirleri 2002), *Ben Savaşçı Değil Gül Yetiştiriciyim* (Seçme Şiirler 2005), *Gelincikya* (2006), *Şiir Kaseti: Diren! Ey Kalbim* (1981), Çeviri: *İsveçli Kadın Şairlerin Erotik Şiirleri Antolojisi* (1997), *İsveççe Eserleri: Kämpa Mitt Hjarta / Diren Ey Kalbim* (1981 *İsveççeye Çeviri Şiirler*), *Tango Över Egeiska Havet* (1990 *Ege Denizinde Tango*, şiir kaseti), *Exilens Blues* (1999), *Försvarstal Över Vansjön* (2003), *Svenska Kvinors Kärleksdikter* (1998 *İsveçli Kadınların Aşk Şiirleri Antolojisi*), *Dikter Av Gunnar Ekelöf* (2005 *Gunnar Ekelöf'ten Şiirler*).

Gürhan Uçkan (d. 1948): 1973 yılında ODTÜ'den mezun olduktan sonra doktora yapmak üzere gittiği İsveç'e yerleşmiştir. Eserleri: Roman: *Aşkın Yedinci Gücü* (2001). Öykü: *Gabriel* (1989), *Bir Demet Özlem* (1990), *Geceyarısı Güneşi* (1994), *Sevginin Çiçek Açtığı Yerde* (2001). Şiir: *Sevdalar da Geçici* (1982), *Haykıran Sessizlik* (1984), *Sevginin Çiçek Açtığı Yerde* (2000), *Hoş Geldin* (2000). Derleme-Çeviri: *Üç Kıtadan Sesler* (1983 *Latin Amerika, Asya, Afrika'dan Şiirler*), *Gece Treninde Aşk* (1991 *İsveç'ten 13 Aşk Öyküsü*), *Çölde Aşk* (1994 *İsveç'ten 9 Aşk Öyküsü*). Gezi-Anı: *Kalıcı Kuşlar da Üşür* (2000). İnceleme: *Sosyalist Kültürün Genç Bir Örneği Küba* (1980), *Çağdaş Sömürgecilik ve Emperyalist Yayılma Örneği: Güney Afrika Cumhuriyeti* (1986), *Kadınların İsveç'i* (1997 U. Gürkan ile).

Hamdi Özyurt (d. 1964): 1994 yılında İsveç'e yerleşti. Eserleri: Öykü: *Feleğin Bir Kuşu* (2002), *Senin İçin Bir Düş Kurdum* (2003). Şiir: *Çatgelin* (1996), *Saçlarımı Sancıma Sür* (2001). Biyografi: *Sedefe* (2000). Çocuk Kitabı: *Daka Pire* (1998), *Divdiv* (2002).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

3.2. Fransa'da Yaşayan Türk Yazar ve Şairler

Feyyaz Kayacan (1919-1993): Asıl adı Feyyaz Fergar'dır. İstanbul'da Saint Joseph Lisesi'ni bitirdikten sonra Paris'te bir yıl boyunca siyaset okumuştur. Eserleri: Şiir: *Les Gammes Insolites* (1938), *Gèstes à la Mer* (1939).

Osman Necmi Gürmen (d. 1927): Eserleri: *L'écharpe d'iris* (1976 Türkçe Çevirisi Ebem Kuşağı 1977, 2003 yılında Delibozuklar Çiftliği adıyla), *Kılıç Uykuda Vurulur* (1978), *Râna* (2006), *Mühtedi* (2007).

Nevzat Üstün (d. 1924): 1946 yılında liseden mezun olan Üstün, yüksek öğrenim için 1946 -1948 yılları arasında Fransa'da kalmıştır. Eserleri: Şiir: *Oluş* (1946).

Halil Uysal (d. 1939): 1985 yılında yüksek lisans yapmak için Fransa'ya gitmiştir. 1987'den beri ise Paris'te avukatlık yapmaktadır.

Aysel Özakin (d. 1942): 1971-1974 yılları arasında Fransa'da bulunmuştur. Eserleri: Roman: *Gurbet Yaorum* (1974).

Ataol Behramoğlu (d. 1942): 12 Eylül 1980 darbesinin ardından Fransa'ya gitti. 1989'da Türkiye'ye döndü. Eserleri: Şiir: *Seçme Şiirler* (1959-82, 1983), *İyi Bir Yurttaş Aranıyor* (1983), *Türkiye Üzgün Yurdum, Güzel Yurdum* (1985), *Kızıma Mektuplar* (1986), *Eski Nisan* (1987), *Bebeklerin Ulusu Yok* (1988). Antoloji: *Dünya Şiirleri Antolojisi* (1986).

Nihat Behram (d. 1946): 12 Eylül 1980 sonrası yurt dışına çıkmıştır. Hakkından açılan bir davadan dolayı yurda dön çağrısına uymadığı için vatandaşlıktan çıkarılmıştır. 1980 -1996 yılların arasında Fransa ve İsviçre'de yaşamıştır. Eserleri: Roman: *Gurbet* (1987), *Kız Ali* (1988), *Lanetli Ömrümün Kırlangıçları* (1991). Şiir: *Irmak Boylarında Turaç Seslerinde* (1980), *Savrulmuş Bir Ömrün Günlerinde* (1982), *Militan* (1984), *Ay Işığtı Yana Yana* (1986), *Yine de Gülümseyerek* (1987), *Cenk Çeşitlemesi* (1989), *Hey Çocuk* (1996). Anı: *Yılmaz Güney'le Yasaklı Yıllarımız* (1994). Çocuk Kitabı: *Göğsü Kımalı Serçe* (1976). Diğer Eserleri: *Özlemin Dili Olsa* (1999).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

Nedim Gürsel¹⁵ (d. 1951): 1970'de Galatasaray Lisesi'nden mezun olduktan sonra Sorbonne Üniversitesi Modern Fransız Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi ve aynı üniversitede karşılaştırmalı edebiyat alanında doktora yapmıştır. Halen Fransa Bilimsel Araştırmalar Ulusal Merkezi'nde araştırma direktörü olarak çalışmakta ve Sorbonne Üniversitesi'nde Türk edebiyatı dersleri vermektedir. İlk yazısı 1966'da Yeni Ufuklar'da çıkan Gürsel'in, Soyut, Yeni Dergi, Papirüs, Yeni Edebiyat, Halkın Dostları, Milliyet Sanat, Adam Sanat, Atlas, Gösteri gibi dergilerde de yazıları çıkmıştır. Eserleri: Roman: *Boğazkesen* (1995), *Resimli Dünya* (2000). Şiir: *Uzun Bir Ayrılık İçin Kırk Kısa Şiir* (1996). Öykü: *Uzun Sürmüş Bir Yaz* (1975), *Kadınlar Kitabı* (1983), *Sevgilim İstanbul* (1986), *Sorguda* (1988), *Son Tramvay* (1991). Deneme: *Yerel Kültürlerden Evrensele* (1985), *Paris Yazıları* (1996), *Paris Kitabı* (1998). Gezi: *Seyir Defteri* (1990), *Pasifik Kıyısında* (1991), *Balkanlara Dönüş* (1995), *Gemiler de Gitti* (1998). Eleştiri-İnceleme: *Şeyh Bedrettin Destanı Üzerine* (1978), *Çağdaş Yazın ve Kültür* (1978), *Nazım Hikmet ve Geleneksel Türk Yazını* (1992), *Bozkırdaki Yabancı* (1994), *Başkaldıran Yabancı* (1994), *Başkaldıran Edebiyat* (1997), *Yaşar Kemal: Bir Geçiş Dönemi Romancısı* (2000), *Aragon Başkaldırdıran Gerçeğe* (2000). Röportaj: *Yüzyıl Biterken* (1999).

3.3. Avusturya'da Yaşayan Türk Yazar ve Şairler

Kundeyt Şurdum (d. 1937): Çerkes asıllı bir Türk olan Kundeyt Şurdum İstanbul Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirmiştir. Halen Avusturya'da yaşamaktadır. Eserleri: Şiir: *Ödünç Gök Altında* (1988), *Yabancı Vatan* (1991), *Unter Einem Ge-liehenen Himmel* (1989 Almanca yazdığı şiirlerini topladığı kitap).

Hüseyin Şimşek (d. 1962): Siyasî nedenlerden ötürü 1998'de Avusturya'ya gitti. Eserleri: Roman: *Bu Nasıl İstanbul?* (2005). Şiir: *Yüzünüz Karşı Duvar* (2001).

¹⁵ Yılcıoğlu Seza, "Nedim Gürsel'in Yapıtlarında Fransız Kültürünün İzleri", *Hürriyet Gösteri*, S. 277 (2006), s. 26, 27.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

3.4. İsviçre'de Yaşayan Türk Yazar ve Şairler

Adnan Binyazar (d. 1934): Bir süre öğretmen yetiştirme programlarında çalışmıştır.

Tezer Özlü (1942-1989): 1984'te Zürih'e yerleşti. Eserleri: Notları, *Kalanlar* adıyla 1990'da, *Zaman Dışı Yaşam* adlı senaryo çalışması 1998'de bir araya getirildi. Leyla Erbil'e yazdığı mektuplar *Tezer Özlü'den Leyla Erbil'e Mektuplar* adıyla 1995'de kitaplaştırıldı. Çeviriler: *Yaban Çilekleri* (1965), *Aynadaki Gibi* (1967 İ. Bergman'dan), *Fotoğrafta Kadın da Var* (1971 H. Böll'den), *Bir Bolşeviğin Anıları* (1978 O. Piatnizki'den).

Nihat Behram (d. 1946)

3.5. İngiltere'de Yaşayan Türk Yazar ve Şairler

Feyyaz Kayacan (1919-1993): Paris'te bir yıl okuduktan sonra Londra'da iktisat öğrenimi gördü ve daha sonra BBC Türkçe yayın servisinde çalıştı, oradan da emekli oldu. Eserleri: Roman: *Çocuktaki Bahçe* (1982). Şiir: *Kaşık Havası* (1976), *Benim Örumceğim Başka* (1982), *A Talent for Shrouds* (1991). Öykü: *Şişedeki Adam* (1957), *Sıgımak Hikayeleri* (1962), *Cehennemde Bir Yusuf* (1964), *Gibiciler* (1967), *Hiçoğlunun Serüvenleri* (1969), *Bir Deli Değilin Defterleri* (1987), *Bütün Öyküleri* (1993). Oyun: *Mutlu Azımlık* (1968). Antoloji: *Modern Turkish Poetry* (1992).

Aysel Özakın (d. 1942): 1988 yılından itibaren İngiltere'de yaşamaya başladı.

Gün Zileli (d. 1946): 1990'da siyasî nedenlerden dolayı İngiltere'de yaşamaya başladı. Eserleri: Roman: *Deniz Orada* (1995), *Bahar ve Tipi* (1998). Çeviri: *Halk Silahlanınca* (1996 Durruti'nin Hayatı, A. Paz,), *Anafora Doğru* (1996 E. Ginzburg). Siyasî Kitaplar: *Bürokrasi ve Sosyalist Demokrasi* (1990), *Turkey-Yesterday and Today* (İlhan Tekin ile (1994), 68 Deneyi (1994), *Anarşizm Bir Devrim Çağrısıdır*, (Emine Özkaya, Mine Ege ve Hasan Baku ile 1995), *Türkiye, Sosyal Patlamaya Doğru* (1995). Anı: *Yarılma* (2000).

Gaye Hiçyılmaz (d. 1947): İngiltere'de doğan yazar, evliliği nedeniyle birkaç yıl Türkiye'de yaşamıştır. Eserleri: *Against the Storm* (1992), *The Frozen Waterfall* (1994), *Watching the Watcher*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

(1996), *And the Stars Were Gold* (1997), *Coming Home* (1998), *Smiling for Strangers* (2000), *In Flame* (2000), *Girl in Red* (2000), *Pictures from the Fire* (2003).

3.6. Hollanda'da Yaşayan Türk Yazar ve Şairler

Haydar Eroğlu (d. 1958): Eserleri: Şiir: *Bir Zor Zanaat; Şairlik* (1978), *Türkçemle Türküler* (1986), *Ağlar mısın Güler misin?* (1989), *Selam Olsun* (1989).

4. Amerika'da Yaşayan Türk Yazar ve Şairler

Mustafa Ziyalan (d. 1959): New York'ta psikiyatrist olarak çalışmaktadır. Eserleri: Öykü: *Cinsel Öyküler* (Cem Akaş, Yıldırım B. Doğan, Yusuf Eradam, Leyla Erbil, Süreyya Evren, Müge İplikçi, Mario Levi, Buket Uzuner ve Akın Sevinç ile birlikte 2001), *Deli Öyküler* (Ahmet İnam, Mario Levi, Semra Topal, Altay Öktem, Halide Eşber, Özgül Eriş, Bahar Korçan, Baharsu Çelen, Feride Değer, Sökmen, Hande Şarman, Kerimcan Güteryüz, Özge Bayka, Şenol Ayla ve Türkan Demir ile birlikte 2002), *Su Kedileri* (2005). Şiir: *Dünle Yarım Arasında* (1990), *New York'un Arabı* (1998), *Kızıl Kanca Şiirleri* (2007), *Bucaksız* (2008). Deneme: *Yakılacak Kentlerden* (2007). Çeviri: *Dar Zaman* (1998 I. Bachman'dan), *Kaybolmalar* (2001 Paul Auster'den), *Ardından* (2002 Sabit Yılmaz ile Anna Ahmatova'dan), *Der ki Ağaçlar Sultanı* (2007 Erich Fried'den), Antoloji: *Cinlerin Karıştığı: Amerikan Şiirinden Seçmeler* (2007), *Kucak Gibi Açılmış Gözlerle Almancadan Şiirler* (2007).

Faruk Ulay (d. 1957): Londra'da grafik tasarımı alanında yüksek lisans yapmıştır. Fotoğrafçılığı da meraklı olan Ulay, şu anda California'da yaşamaktadır. Yazarın eserleri şunlardır: *Yazılmamış Bir Tarih Kitabı İçin Dipnotlar* (1994), *Kopuk Bağlantılar, İti* (1995), *Amber* (1999), *Modus Operandi* (1999), *32 Büst* (2000), *Sürekli Bir Yenilginin Gölgesinde: Grafik Tasarım Manifestosu* (2005) *Terra İnfirm* (2006). Murathan Mungan, Celil Oker, Pınar Kür, Elif Şafak'la birlikte, *Negatif İmge: Geceyarısı Kitapları* (2002), *Beşpeşe* (2004),

Elif Şafak (d. 1971): Yazar ABD'de Michigan ve Arizona Üniversitelerinde ders vermiştir. Eserleri: Roman: *The Saint of*

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

Incipient Insanities (2004 Türkçe Çevirisi *Araf*), *The Bastards of İstanbul*, (2006 Türkçe Çevirisi *Baba ve Piç*).

Güneli Gün (d?): Yazar, yirmi yılı aşkın bir süredir Amerika'da yaşamaktadır. Eserleri: Roman: *Bağdat Yollarında* (1993 kitap İngilizce olarak yazılmıştır). Öykü: *Ökse* (1999).

5. Sonuç

Yurtdışında yaşayan her yazar veya şair göçmen ya da sürgün olarak adlandırılabilir mi? Eğer böyle bir adlandırmayı kabul edersek sadece kişisel tercihleri sonucunda orada yaşayan yazar ve şairleri nasıl bir sınıflandırmaya tabi tutacağız? Onların eserleri de Türk edebiyatına dahil edilebilir mi? Bir edebiyat eserinin milliyeti var mıdır? Eğer varsa bu, yazarının milliyetiyle mi yoksa eserin diliyle mi ilintilidir? Ya da bu eserleri iki kültürün parçaları olarak düşünüp ayrı bir başlık altında mı değerlendirmeliyiz? Hollanda, Belçika gibi ülkelerde de birçok Türk yaşamasına rağmen bu ülkelerde neden Türk sanatçılar tarafından oluşturulan bir yazın göremiyoruz? Görüldüğü gibi yurtdışında yaşayan Türk yazar ve şairler konusu hem birçok tartışmayı içinde barındıran hem de edebiyat tarihi anlamında yeterince irdelenememiş bir konudur. Bu konunun edebiyat bilimciler için hem çok verimli bir alan hem de orijinal, kendine has özellikler taşıyan bir alan olduğu düşüncesindeyiz.

KAYNAKLAR

AKYÜZ Kenan, "Millî Edebiyat Devri", **Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri**, İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1995, s. 164-192.

AKSOY Nazan, "Almanya: Yeni Bir Yurt (mu?)", **Virgül**, S. 22 (1999), s. 42-45.

ANDAÇ Feridun, "Her Sürgünlüğün Bir Bedeli Vardır", (Demir Özlü ile röportaj), **Sürgünlüğün Bin Yüzü**, Can Yayınları, İstanbul 2004, s. 277-290.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

- AYTAÇ Gürsel, "Almanca Yazan Türklerin Artıları, Eksileri", **Edebiyat Yazıları III**, Gündoğan Yayınları, Ankara 1995, s. 237-239.
- AYTAÇ Gürsel, "Almanya'da Türk Edebiyatı", **Edebiyat Yazıları II**, Gündoğan Yayınları, Ankara 1991, s. 153-156.
- AYTAÇ Gürsel, "Anı Türü ve Demir Özlü'nün 'Sürgünde On Yıl'ı" , **Edebiyat Yazıları II**, Gündoğan Yayınları, Ankara 1991, s. 9-14.
- AYTAÇ Gürsel, "Edebiyatın Sürgünleri", **Edebiyat Yazıları III**, Gündoğan Yayınları, Ankara 1995, s. 57-61.
- BAYKURT Fakir , "Burada da Yazı Denilen Cehennemle Uğraşmak Var", **Hürriyet Gösteri**, S. 37, 1983, s. 83-85.
- Çağdaş Türk Dili Avrupa'daki Türk Yazarları Özel Sayısı**, S. 6 / 7 (1988).
- ÇETİN Nurullah, "Ziya Paşa", **Tanzimat Edebiyatı**, Akçağ Yayınları, Ankara 2006, s. 127-199.
- EKİZ Tefik, "Avrupa Türk Edebiyatı ve Bir Temsilcisi: Emine Sevgi Özdamar", **Journal of Arts and Sciences**, S. 7 (2007), s. 33-47.
- EKİZ Tefik, **Almanca Yazan Türklerde Metinlerarasılık**, Çankaya Üniversitesi Yayınları, Ankara 2006.
- ENGİNÜN İnci, "Abdülhak Hâmit Tarhan", **Tanzimat Edebiyatı**, Akçağ Yayınları, Ankara 2006, s. 410-440.
- FREELY Muaren, "Diller Arasında Emine Sevgi Özdamar", (Çev.: Mehmet H. Doğan), **Kitaplık**, S.48 (2001), s. 182-184.
- IŞIK İhsan, **Türkiye Edebiyatçılar ve Kültür Adamları Ansiklopedisi**, Elvan Yayınları. Ankara 2006.
- KARAKUŞ Mahmut ve KURUYAZICI Nilüfer (2001), **Gurbeti Vatan Edenler Almanca Yazan Almanyalı Türkler**, (yayıma hazırlayanlar), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001.
- KURUYAZICI Nilüfer, "Almanya'da Oluşan Yeni Bir Yazının Tartışılması", **Gurbeti Vatan Edenler Almanca Yazan**

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

-
- Almanyalı Türkler**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001, s. 3-24.
- NECATİGİL Behçet, **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü**, (Eklerle 22. Basım), Varlık Yayınları, İstanbul 2004.
- OKAY Orhan, **Büyük Türk Klasikleri**, "Namık Kemal", C. 8, Ötüken Yayınları, İstanbul 1988a, s. 370- 391.
- OKAY, Orhan, **Büyük Türk Klasikleri**, "Ziya Paşa", C. 8, Ötüken Yayınları, İstanbul 1988b, s. 341-364.
- ORALIŞ Meral, "Oğlunun Vatanında Yaşayan Bir Yabancı: Kundeyt Şurdum", **Hürriyet Gösteri**, S. 143 (1992), s. 31-32.
- ÖZYER Nuran, "Almanya'da Bir Türk Hiciv Ustası", **Edebiyat Üzerine**, Gündoğan Yayınları, Ankara 1994, s. 99-103.
- PARLATIR İsmail, "Ahmet Midhat Efendi", **Büyük Türk Klasikleri** C. 9, Ötüken Yayınları, İstanbul 1989, s. 65-67.
- PAZARKAYA Yüksel, "Göç Süreciyle Yurtdışında Oluşan Türk Edebiyatı", **Türk Edebiyatı Tarihi**, C. 4, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2006, s. 627-640.
- ŞENOCAK Zafer, " 'Ben Aranıyor'da Benlik Arayışının Serüvenini Yazdım" (Röportajı Yapan: Necati Tosuner), **Varlık**, S. 998 (1999), s. 32-34.
- Tanzimattan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul (2001).
- Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 2002.
- UÇMAN Abdullah, "Namık Kemal", **Tanzimat Edebiyatı**, Akçağ Yayınları, Ankara 2006, s. 201-288.
- YALÇIN Kemal, " 'Yılanların Öcü'nden 'Yarım Ekmek'e Fakir Baykurt'", **Cumhuriyet Kitap**, S.425 (1998), s. 12-13.
- YILANCIOĞLU Seza, "Nedim Gürsel'in Yapıtlarında Fransız Kültürünün İzleri", **Hürriyet Gösteri**, S. 277 (2006), s. 24-27

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

YILMAZ Koç, **Göçmen Edebiyatında Osman Ergin'in Yeri ve Eserleri**, Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya 2000.

AKHANLI Doğan, **Doğan Akhanlı**, <http://akhanli.de/> (ET 22.08.2008)

ATASOY İlhan, **İlhan Atasoy**, <http://www.ilhanatasoy.com/> (ET 22.08.08)

BEKTAŞ Habib, **Habib Bektaş**, <http://www.habibbektas.com/> (ET 21.08.08)

DEMİREL Molla, **Molla Demirel**, <http://www.mollademirel.com/> (ET 22.08.08 Molla Demirel)

<http://de.wikipedia.org/> (ET 21.08.2008, 22.08.08, 23.08.08)

<http://dispatch.opac.d-nb.de/> (ET 22.08.08)

<http://kurecik.com/> (ET 23.08.08)

<http://resim.kitapyurdu.com/> (ET 23.08.08)

<http://siir.gen.tr/> (ET 21.07.2008)

<http://tr.wikipedia.org/> (ET 20.07.2008, 21.08.2008, 22.08.08, 23.08.08)

<http://www.altinkitaplar.com/> (ET 25.08.08)

<http://www.anadolunet.com/> (ET 21. 08.2008)

<http://www.anafilya.org/> (ET 22.08.2008)

<http://www.answers.com/> 21.08.08

<http://www.antoloji.com/> (ET 21. 08. 2008)

<http://www.berlinerzimmer.de/> (ET 21.08.2008)

<http://www.bilgeyayincilik.com/> (ET 22.07.2008)

<http://www.bilgipasaji.com/> (ET 08.08.2008)

<http://www.biyografi.net/> (ET 23.08.08)

<http://www.bkd.org.tr/> (ET 23.08.08)

<http://www.cfait.org/> (ET 18.07.2008)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

-
- <http://www.dogankitap.com/> (ET 23.08.08)
<http://www.efore.com.tr/> (ET 22.08.08, 23.08.08)
<http://www.havuz.de/> (ET 23.08.08, 25.08.08)
<http://www.ideefixe.com/> (ET 08.08.2008)
<http://www.imge.com.tr/> (ET 25.08.08)
<http://www.izedebiyat.com/> (ET 23.08.08)
<http://www.karalahana.com/> (ET 22.07.2008)
<http://www.kitapyurdu.com/> (ET 21.08.2008)
<http://www.literatuerk.de/> (ET 22.08.2008, 23.08.08)
<http://www.locusnovus.com/> (ET 20.07.2008)
<http://www.medyatava.net/> (ET 23.08.08)
<http://www.migrantinnen.org/> (ET 22.08.08)
<http://www.netkitap.com/> (ET 28.07.2008, 08.08.2008, 23.08.08)
<http://www.oenelshop.de/> (ET 23.08.08)
<http://www.okimdir.com/> (ET 22.08.08 23.08.08)
<http://www.pandora.com.tr/> (ET 20.07.2008, 08.08.2008)
<http://www.qantara.de/> (ET 22.08.08)
<http://www.radikal.com.tr/> (ET 21.08.2008)
<http://www.trd-online.net/> (ET 22.08.2008)
<http://www.tulumba.com/> (ET 23.08.08)
<http://www.turkkitap.de/> (ET 27.08.2008)
<http://www.turklider.org/> (ET 22.08.08)
<http://www.ykykultur.com.tr/> (ET 21.08.2008)
- KAUBE Suzan Emine, **Suzan Emine Kaube**,<http://www.suzaneminekaube.de/> (ET 23.08.08)
- KÖSE Nursel, **Nursel Köse**, <http://www.nurselkoese.de/> (ET 23.08.08)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*

KÜLTÜR Gülbahar, **Gülbahar Kültür**, <http://www.gkultur.de/> (ET 23.08.08)

ÖZDOĞAN Selim, **Selim Özdoğan**, <http://www.selimoezdogan.de/> (ET 21.08.2008)

PAMUK Kerim, **Kerim Pamuk**, <http://www.kerimpamuk.de/> (ET 23.08.08)

ŞİMŞEK Hüseyin, **Hüseyin Şimşek**, <http://www.huseyin-simsek.com/> (ET 23.08.08)

ÜLGEN Meray, **Meray Ülgen**, <http://www.merayulgen.com/> (ET 23.08.08)

www.geocities.com (ET 21.08.2008)

YALÇIN Kemal, **Kemal Yalçın**, <http://www.kemalyalcin.com/> (ET 23.08.08)

YILDIRIM Erol, **Erol Yıldırım**, <http://www.erolyildirim.com/> (ET 23.08.08)

YİĞİT Harun, **Harun Yiğit**, <http://harunyigit.de/> (ET 23.08.08).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4 / 1-I Winter 2009*